

De muntschat van Amby.

In de media duiken regelmatig artikelen op over de te Amby bij Maastricht gevonden muntschat. Deze muntschat wordt toegeschreven aan de Eburonen, aangezien de traditie dit gebied ooit aanwees als woonplaats van de Eburonen. Volgens prof. Nico Roymans is de schat waarschijnlijk in het midden van de 1^e eeuw v.Chr. in onbewoond gebied verborgen¹. De vondst is uniek voor ons land en blijkt de eerste en tot nog toe de enige in Nederland te zijn. De munten worden tevens Keltisch genoemd, aangezien de Eburonen als een Keltische stam wordt beschouwd.

Munten uit de 'Schat van Amby'.

De redenering in dit verhaal is een typisch voorbeeld van een cirkelredenering. Met de ene onbewezen aanname wordt een andere veronderstelling bewezen geacht. Dat er een aantal denkfouten aan ten grondslag liggen, toont aan dat de eindconclusie niet anders dan onjuist kan zijn.

De muntschat wordt toegeschreven aan de Eburonen, aangezien de schat in het gebied gevonden is waar volgens de traditionele opvattingen de Eburonen zouden hebben gewoond. Of deze opvatting juist is zal allereerst bewezen moeten worden dat:

1. de Eburonen ook werkelijk in de omgeving van Maastricht woonden en er hun nederzettingen hebben gehad (waaraan herkent men Ebuuroonse nederzettingen?);
2. vervolgens zal bewezen moeten worden dat het ook om munten gaat die alleen bij de Eburonen in gebruik waren en door hen geproduceerd werden (zijn er muntplaatsen of ovens gevonden en hoe herkent men dat het Ebuuroons is?);
3. en er zal bewijs geleverd moeten worden dat de schat ook is verborgen door een van de Eburonen en niet door iemand anders. Tevens zal aannemelijk gemaakt moeten worden waarom die munten daar verborgen zijn? Was er een grote veldslag in de buurt of was er sprake van plunderingen? Dat Julius Caesar daar ter plaatse een veldslag leverde is eveneens een nooit bewezen opvatting.

¹ Dat de schat verloren zou zijn is een onjuiste veronderstelling die ook wel eens geopperd wordt. Een verloren buidel geld ligt op de grond en zou sindsdien allang gevonden zijn en uitgegeven. De schat is dus verborgen en dat die je normaal gesproken niet in je eigen nederzetting. Dan staat iedereen mee te kijken en graaft jouw schat op zodra jij weg bent. Logisch is dat je dit doet buiten je eigen woonplaats, wat prof. Roymans al erkent doordat hij stelt dat de munten in onbewoond gebied is verborgen. Van een nederzetting is geen spoor gevonden. Met deze erkenning vervalt ook het etiket 'Ebuuroons' van deze vondst. Immers zonder bewoning woonde er ook geen Eburonen in dit gebied.

Zonder deze bewijzen is het bovenstaande een aanname, helaas gebaseerd op enkele hardnekkige misverstanden, zoals we die wel meer kennen in de geschiedenis van Nederland in het eerste millennium. De muntschat zou van elk willekeurig volk en elke willekeurige persoon geweest kunnen zijn. De relatie met de Eburonen is een onbewezen aanname.

Waar woonden de Eburonen?

De Eburonen was een volksstam die tegen Julius Caesar gestreden heeft. Het staat sinds het onderzoek van prof.H.Thoen vast dat Julius Caesar nooit in België geweest is, laat staan in Nederland. Ook andere historici (W.A.van Es, H.J.H. van Buchem, J. A. Trimpe Burger en voordien A.W.Byvanck²) erkennen dat de Romeinen in ca. 50 v Chr. nog niet in Nederland geweest zijn. Dus ook Julius Caesar niet. De oudste Romeinse sporen in ons land dateren allen van vele decennia later. Uit de tijd van Julius Caesar is in Nederland nog nooit iets gevonden. En het mag bekend verondersteld worden dat Julius Caesar niet alleen op veldtocht ging, maar elke dag een groot kamp opsloeg. Daar is nooit één spoor van gevonden in België, laat staan in Nederland.

Uit de geschreven bronnen³ blijkt overduidelijk dat de Eburonen niet in Nederlands of Belgisch Limburg woonden, maar in Noord-Frankrijk in de omgeving van Valenciennes geplaatst moeten worden. Ze waren de burenen van de Nervii (Bavay) en de Atuatici (Douai). Door de aanname dat Atuaticus Tongeren zou zijn geweest, heeft men de Eburonen in Nederlands en Belgisch Limburg geplaatst. Dichtbij het land van de Eburonen woonden de Menapii (Bello Gallico VI,5,6) en die woonden onmiskenbaar in Noord-Frankrijk, waar hun hoofdstad Castellum Menapiorum (Cassel) lag. De plaatsing van de Menapii in Brabant, wat vroeger wel eens gebeurde, is uiteraard volkomen achterhaald. De Menapii woonden immers pal naast de Morini en die woonden eveneens in Noord-Frankrijk aan de Kanaalkust, waar hun hoofdstad Therouanne was. Een plaats in Noord-Frankrijk die momenteel nog steeds naar de Eburonen verwijst, is Beaurain, 20 km ten zuiden van Valenciennes. Het staat bovendien vast dat Julius Caesar tegen de Eburonen streed vanuit zijn kamp in Samarobriava (Amiens). Ambiorix en Catavolcus, hun koningen, vochten tegen de Romeinen o.a. bij de Atuatici (Douai) en bij de Nervii (Bavay). Dat is wel erg ver uit de buurt van Maastricht. In de strijd met de Eburonen vluchtten de Romeinen, toen zij verlies leden, naar de Remi (Reims). Ook dit ligt ver uit de richting als die zeer lokale strijd in de buurt van Maastricht plaats gevonden zou hebben. Ook andere stammen die in de strijd met de Romeinen betrokken waren, woonden in een beperkt gebied in Noord-Frankrijk. De Sugambri, de Usipetes, de Tencteri zijn echt niet uit midden Nederland of zelfs

² We kunnen hier wijzen op A.W.Byvanck en W.A. van Es die de Eburonen, hoewel Julius Caesar hen als Gallische volksstam vermeldt, plaatsen in Zuid-Limburg en het oosten van Belgisch Limburg en wel rond Maastricht en Tongeren. Dit terwijl zij burenen van de Menapiërs zijn en zij tussen Mosa en Renus zouden wonen, wat geografisch dus niet klopt met Amby bij Maastricht en Tongeren. Volgens Julius Caesar woonden de Eburonen, de Morini en de Nervi niet verder dan 150 km van elkaar. Vandaar dat Byvanck deze mededeling van Caesar als 'niet overeenkomstig de waarheid' noemt. Zijn waarheid zal hij wel bedoelen, niet die van Caesar. Opvallend bij zowel Byvanck als bij Van Es dat in hun opvattingen over de woonplaats van de Morini en Menapii, die zij te ver naar het noorden plaatsen, dat hun hoofdsteden Terwaan en Cassel dan buiten hun eigen rijk komen te liggen. Iets vergelijkbaars zagen we ook bij de traditionele plaatsing van de Bataven in de Betuwe, waar hun beide hoofdsteden Batavodurum (Nijmegen) als Lugdunum Batavorum (Leiden?) dan buiten vallen. Er is toch geen enkel volk dat zijn hoofdstad buiten het eigen rijk bouwt. Ook Karel de Grote niet met Nijmegen en Aken, tot waar het Frankische Rijk in 796 nog helemaal niet reikte. Nu Albert Delahaye heeft aangetoond dat onder Mosa en Renus niet de Maas en de Rijn moet worden verstaan en Hugo Thoen heeft aangetoond dat Julius Caesar nooit in België is geweest, dient ook de opvattingen omtrent de woonplaats van de Eburonen herzien te worden.

³ Voor de teksten verwijs ik naar De Ware Kijk Op deel 1 en 2, en Germania = Frans-Vlaanderen bij Caesar, Strabo, Plinius en Ptolemeus, van Albert Delahaye. Via het register zijn de teksten eenvoudig te raadplegen.

uit Duitsland (Sugambri) waar ze traditioneel geplaatst worden, naar Bavay en Amiens getrokken om daar de Romeinen in hun kamp te bestrijden. Het zou een revolte zijn geweest van ongekende omvang. Niets van dit alles. Van al deze vermeende gevechten van Julius Caesar met deze stammen is overigens archeologisch nooit iets gebleken in Nederland of West-Duitsland. Vandaar dat prof. Thoen tot de conclusie kwam dat Julius Caesar nooit zo ver noordelijk is geweest, iets wat Albert Delahaye al sinds 1965 beweert en aangetoond heeft. Het was dus een zeer plaatselijke strijd in Noord-Frankrijk en wel op de route van Julius Caesar van Amiens naar de kust, waar hij zijn legers klaar maakte voor de oversteek naar Brittannië. De plaats waar Julius Caesar overstak is dezelfde plek waar nu de Kanaaltunnel ligt, tussen Calais en Dover. Dan is een strijd in Midden-Nederland of zelfs West-Duitsland een complete farce.

Zijn deze munten uniek en aan de Eburonen toe te schrijven?

Kijk je iets verder over de grens en met name in Noord-Frankrijk, dan blijken dezelfde munten daar al langer bekend te zijn onder de veelzeggende naam **Statères Morins**, genoemd naar de hiervoor genoemde Moriniërs. In Frankrijk worden dezelfde munten algemeen aangeduid als 'Monnaies Gauloises' en worden niet gekoppeld aan één bepaald volk. Deze munten zijn in groten getale gevonden in de omgeving van Amiens, Soissons, Bavay, Reims, Valenciennes (zie de afbeeldingen hieronder). Gevonden in de omgeving van Amiens worden ze 'Statères Ambiani' genoemd, in de omgeving van Soissons 'Statères Sussions'. Waar blijft dan het unieke van de vondst in Nederland? Ja voor Nederland zijn deze munten wellicht uniek, maar in Noord-Frankrijk beslist niet. Het blijkt om een algemeen gangbaar betaalmiddel te gaan, waarvan er honderden tot niet duizenden zijn gevonden. Het 'unieke' van de vondst in Nederland toont aan dat het om een afgedwaalde vondst gaat, verborgen door een afgedwaalde reiziger.

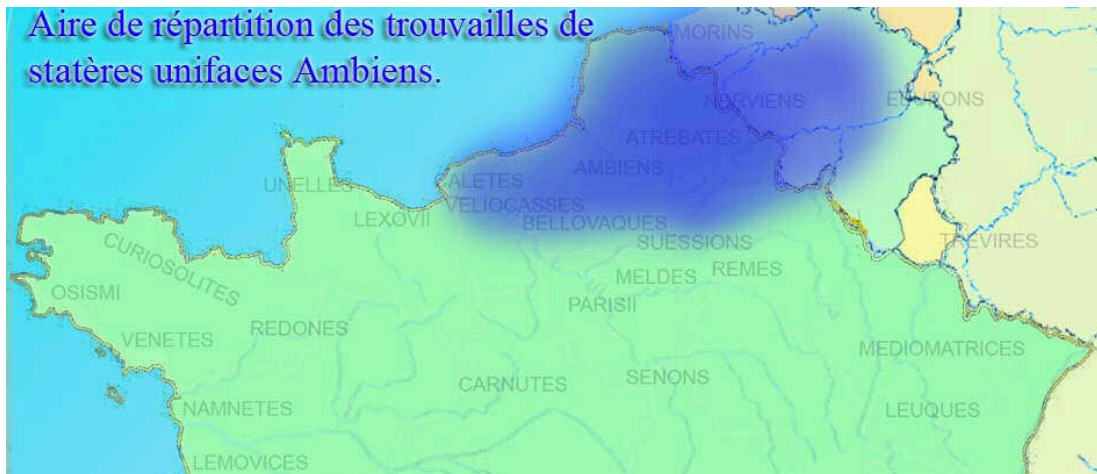
Vergelijk deze munten eens met die van de "Schat van Amby". Ze zijn hetzelfde, hebben dezelfde afbeeldingen en vorm-hol/bol- en zijn even groot (al kun je dat uit deze foto's niet opmaken).

Het verspreidingsgebied van deze munten.

Bekijkt men de Franse gegevens over deze munten, dan blijkt het verspreidingsgebied groter te zijn dan wat de Nederlandse traditie als woonplaats van de Eburonen hanteert (zie het kaartje hieronder). Hebben de Eburonen dan ook muntschatten verborgen buiten hun woongebied, zelfs tot in Frans-Vlaanderen? Natuurlijk niet. Zij woonden in Noord-Frankrijk en deze munten waren niet "van de Eburonen" maar waren algemeen gangbaar ook onder andere stammen. Die ene muntschat van Amby bewijst juist dat de Eburonen elders woonden en dat deze afgedwaalde muntschat (op de vlucht) in één geheel is verborgen. Het geeft tevens aan dat Amby niet tot het woongebied van de Eburonen hoorde, immers je verbergt je geld niet in je eigen gebied of nederzetting waar iedereen op je vingers mee kan kijken (zie noot 1).

Het verspreidingsgebied van deze munten volgens Franse deskundigen, ziet U op het kaartje hieronder. Opvallend is dat Amby er precies buiten valt, aangezien die vondst nog niet bekend was

toen deze kaart gemaakt werd. De kaart geeft dus het vondstgebied van **Stat resmunten** (doorgaans naar de belangrijkste plaats Statères Ambiens genoemd) aan, niet het woongebied van de Eburonen

Deze vindplaatsen komen dus allerminst overeen met de vermeende woonplaats van de Eburonen in Limburg. Het getuigt niet van een juiste aanpak deze muntschat naar één volkstem te vernoemen, omdat de munten gevonden zijn in het woongebied van meerdere stammen. Blijkbaar zijn dezelfde soort munten door vele stammen gebruikt en kenden ze dus een vrij groot verspreidingsgebied. Dat de munten wel als Keltisch geassocieerd kunnen worden is evident. Gauloises en Gaelic is hetzelfde als Keltisch, maar dit zegt niets meer of niets minder dan dat het om 'Franse' munten gaat.

De vondst in Amby is in die zin wel uniek, omdat het om de eerste vondst in Nederland gaat en om een groot aantal munten in één vondst. De munten op zich zijn verre van uniek.

Nog een cirkelredenering.

Volgens de eerder genoemde publicaties in de media zou er sprake geweest zijn van een hechte relatie van de Eburonen met de Bataven. Hoewel deze bevinding correct is, de Bataven moeten immers ook in Noord-Frankrijk geplaatst worden, is de gevolgde denkwijze dat niet. De muntschat van Amby is een unieke vondst in Nederland. Waarom zijn die munten dan nooit gevonden in de Betuwe, als de relatie met de Bataven dan zo hecht zou zijn geweest? Immers de Betuwe staat in de traditionele opvatting nog steeds te boek als de woonplaats van de Bataven? Of hebben de Bataven misschien toch niet in Nederland gewoon en er met de Eburonen gehandeld? Plaatst men de Bataven in Noord-Frankrijk in datzelfde gebied, waar Béthune immers hun hoofdstad was, dan klopt ook dit detail in het hele verhaal. In de omgeving van Béthune zijn ook meerdere munten van het type 'Stat res Gauloise' gevonden. Deze munten bewijzen tevens dat de Bataven niet in de Betuwe woonden, maar in Noord-Frankrijk, precies in het centrum van het gebied waar een veelheid van deze Keltische munten is gevonden.

Guido Delahaye.

Amersfoort, 8 oktober 2012.